

W e hoorden hem voor we hem zagen. Vanuit de keuken knalde een oerkreet onze kant op. “Spunk for milk!” riep een diepe mannenstem. Onze gastheer zette thee en tijdens die handeling kwam onvermijdelijk zijn bekendste tic bij hem op. Sperma zou hij gebruiken, in plaats van melk.

Nadat hij in de woonkamer naast zijn pleegmoeder Dorothy op de bank was gaan zitten verontschuldigde John Davidson - kloek, kortgeschoren, hartelijke blik - zich voor zijn geschreeuw. “Ik weet dat het ongepast is wat ik zeg”, zei hij.

Al zijn hele leven moet hij zich excuseren tegenover onbekenden, ging hij verder, voor de seksistische, homofobe en racistische uitroepen die hem ontglippen. Hij gaf een voorbeeld: komt hij op straat een Afrikaanse man tegen, dan vliegen de ‘n***!’-verwensingen voor hij het goed en wel beseft door de lucht. “Ik stap altijd direct op de persoon in kwestie af, om uit te leggen dat ik er niets aan kan doen”, zei Davidson. “Ik neem altijd en overal de volle verantwoordelijkheid voor mijn gedrag.”

Het was een zondagmiddag in het najaar van 2017 en we bevonden ons in Galashiels, een landelijk dorpje in het zuiden van Schotland, op een uurtje treinen van Edinburgh. Ik was hier samen met Jan Swerts, componist en lerarenopleider aan de UCLL, een goede vriend. We maakten samen een boek over het syndroom van Gilles de la Tourette, de mysterieuze aandoening die wordt gekenmerkt door vocale en lichamelijke tics. Jans zoon Jef, toen 8, vertoonde sinds kort ernstige zenuwtrekken en wanhopig door het gebrek aan kennis over tourette was Jan op zoek naar een antwoord op de vraag welke toekomst zijn zoon te wachten stond.

“Tourette verandert elke dag en binnen die dag weer honderd keer”, zei Jan, die niet lang voor onze reis naar Schotland zelf een autismediagnose kreeg. “Het compliceert de vader-zoonmomenten. Een bezoek aan de bioscoop is moeilijk

Op bezoek bij touretteactivist John Davidson, over wie de film ‘I Swear’ gemaakt is

‘Tourette heeft me ook positieve eigenschappen gegeven’

Na de commotie bij de uitreiking van de Bafta’s weet de hele wereld wie John Davidson is. Nu de film *I Swear*, gebaseerd op het leven van de Schotse touretteactivist, in de zalen komt: een terugblik op een onvergetelijk bezoek bij de man thuis.

LANDER DEWEER

als Jef knort of krijst. Wandelen is een hele opgave, net dan krijgt hij been- en rugtics.” Wanneer hij in de auto zichzelf sloeg, in de rug van zijn vader schopte en ondertussen de longen uit zijn lijf gilde, zei Jef: “Sorry papa, ik weet dat je er niet tegen kan, maar het is Gerrit, niet ik.” Gerrit was de naam die de jongen aan zijn

ticcende alter ego had gegeven.

Jan en ik spraken in die periode tientallen artsen, experts, filosofen en mensen met tourette. John Davidson was zonder twijfel de meest bijzondere, en wellicht ook de bekendste - het zou nog wel even duren voor popsterren van het kaliber van Billie Eilish en Lewis Capaldi openlijk over

hun tourette zouden praten.

Dankzij de BBC-documentaires *John’s Not Mad* (1989) en *The Boy Can’t Help It* (2002) groeide Davidson uit tot een bekende Brit. In die documentaires volgen we de Schotse jongen terwijl hij scheldend door zijn geboortedorp Galashiels stapt, op school roepend plantjes in de grond steekt en thuis in het bord van zijn broertjes spuugt.

“Komaan”, fluistert zijn moeder terwijl ze een plastic doos over de cake in het midden van de eettafel zet. “Gedraag je.”

Davidsons vader verliet kort na de tourettediagnose het gezin en niet veel later liet zijn moeder de zorg op haar beurt over aan een vrouw die wat verderop in het dorp woonde, pleegmoeder Dorothy. “John stopt niet met babbelen”, lachte die laatste toen Jan en ik Davidson die zondagmiddag in 2017 met vragen bestookten.

Tussen de volzinnen door kwam van zijn kant de ene na de andere tic onze richting uit.

“You are handsome!”

“I like boys!”

“I had sex with boys!”

Dan, voor het laatst die middag: “Sorry. Die laatste was echt luid.”

TRENDY

Drie weken geleden moest hij zich weer eens excuseren, John Davidson, nadat hij tijdens de uitreiking van de Bafta’s net op het moment dat de zwarte acteurs Michael B. Jordan en Delroy Lindo een filmprijs kwamen uitreiken een racistische tic niet had kunnen onderdrukken. “N***!” riep hij en de volgende dag wist de hele wereld wie John Davidson was.

Had Davidson de zaal wel mogen betreden? Had de BBC het fragment moeten knippen? Hoe inclusief is een maatschappij waarin mensen met tourette nog altijd - Davidson verliet de uitreiking vroegtijdig, op eigen initiatief - als onaangepaste zonderlingen worden weggezet? Iedereen had een mening, tourette was *fucking* hip en trendy.

Davidson: ‘Ik weet dat het ongepast is wat ik zeg.’

© IMAGINE

Bijna werd vergeten waarom Davidson aanwezig was, die avond: Robert Aramayo werd er verkozen tot beste acteur in een hoofdrol voor zijn vertolking van John Davidson in de biografische, door Kirk Jones geregisseerde film *I Swear*.

Want na de documentaires is er nu dus een fictiefilm over Davidson, vanaf volgende week ook bij ons te zien in de bioscoop. *I Swear* is een coming-of-ageverhaal waarin het levenspad van Davidson wordt gevolgd: van zijn moeilijke kindertijd over zijn adolescentie vol knokpartijen, aanvragen met het plaatselijke politiekorps en drugs tot zijn rol als touretteactivist en -ambassadeur, met als hoogtepunt zijn huldiging door Queen Elizabeth in 2019. Davidsons tic toen? “*Fuck the Queen!*”

De film legt nog maar eens bloot dat een samenleving, zoals Stefan Zweig het in *De wereld van gisteren* verwoordde, altijd het wreedst is tegenover diegenen die haar geheimen verraden - de slagen met de riem door de schooldirecteur, de pesterijen, het gespot - en tegelijk toont hij de kracht van humor, geduld en liefde als tegengif voor de tics.

Het is ook wat Jans zoon Jef hielp de voorbije jaren, net als medicatie.

Maar dat wisten we die zondagmiddag in 2017 nog niet.

SCHIJFJE IN DE MOND

“Wanneer was je wanhoop het grootst?” vroeg Jan.

“Rond mijn twintigste”, zei Davidson. “Mijn hormonen sloegen op hol, ik had veel last van seksueel ongepaste gedachten en zelfmoord spookte wekenlang als een ernstige optie door mijn hoofd.”

“Dat is mijn grootste angst voor Jef.”

“Dat begrijp ik. Maar je zal zien: ondanks alle moeilijkheden zal hij uitgroeien tot een speciale man. Tegenover mij heeft hij al een enorme voorsprong. Zijn vader heeft hem aanvaard en zijn omgeving is ingelicht over tourette.”

Wanneer Jan een anekdote over een zeldzame scheldtic van zijn zoon opdiepte en daarbij het woord ‘hoer’ liet vallen, nam Davidson het woord binnen de kortste keren op in zijn repertoire van tics. “Hoer!” riep hij meer dan eens, Limburgse tongval inbegrepen. “*Damn*”, zei Dorothy doodleuk. “Dat zullen we de komende dagen nog vaak mogen horen.”

“*Rory Morrison!*”

“Wie is dat?”

“Geen flauw idee.”

Om Davidsons hals liep een touwtje. Aan het touwtje hing een blauw plastic schijfje, als een schild tegen boze geesten. Ik vroeg hem wat het was. “Als ik een zware tic voel opkomen, steek ik het in mijn mond”, zei Davidson. “Het helpt altijd.”

En daar was de volgende tic alweer:

“*Pedophile, pedophile, I am a pedophile!*”

Ik wist niet goed of ik moest glimlachen of veinzen niets te hebben gehoord. Davidsons vergeefse pogingen om zijn tics te onderdrukken gaven zijn gedrag iets onsamenghangends, iets tweeslachtigs. Ogenscheinlijk rustig en in volle zelfbeheersing zodra hij begon te vertellen, schreeuwend en wild om zich heen slaand als hij niet aan het woord was.

Een paar keer miste zijn vuist op een haar na de neus van zijn pleegmoeder Dorothy, naast hem op de bank. De vrouw verroerde geen vin, na al die jaren wist ze precies hoever Davidsons uithaal zou reiken: tot vlak voor haar neusvleugels.

“Ik zou liever niet de hele tijd in de belangstelling staan”, zei Davidson. “Maar dat gaat niet. Ik val altijd op.”

Zelfs in een dorp waar iedereen hem kent, vertelde hij, kan hij niet naar de bioscoop. Als een voorafschaduwning van het incident tijdens de Bafta’s zei hij: “Het zijn niet de reacties van de anderen waar ik schrik voor heb, ik ben vooral bang dat ik mezelf niet in de hand zal kunnen houden. Ik ben erg gevoelig voor de sociale codes en de prikkels rond me. Het overweldigt me telkens weer.”

“Volgens de eigenares van ons verblijf ben jij de enige touretter in het dorp”, zei Jan.

‘Ik zou liever niet de hele tijd in de belangstelling staan. Maar dat gaat niet. Ik val altijd op’

JOHN DAVIDSON

“Onzin”, antwoordde Davidson, iets feller nu. “Ik kan er zo al een stuk of vijf opnoemen en er komen er alleen maar bij.”

“Hoe komt dat?”

“Door de documentaires op tv en de gemakkelijke communicatie via sociale media verdwijnt het stigma langzaamaan.”

ERKENNING

Dankzij films als *Motherless Brooklyn* (2019) en nu *I Swear* zijn personages met tourette, net als personages met autisme of ADHD eerder, steeds meer ingeburgerd in fictieverhalen. Met *Holy Sh!t* (2025) werd er zelfs in België een televisieserie over de aandoening gemaakt. Telkens weer zijn de reacties van mensen met tourette op die films of series gelijk: ze kunnen de vreugdekreten slechts moeilijk onderdrukken, spreken soms zelfs van een openbaring. Eindelijk erkenning, eindelijk gezien.

In het leven van John Davidson was 15 maart 1989 de dag dat de poort naar een nieuwe wereld openging. Die avond zond BBC *John’s Not Mad* uit. Met dichtgeknepen billen bekeek Davidson de documentaire in zijn slaapkamer. De volgende dag sprak iedereen er hem over aan. “De meesten feliciteerden me voor mijn moed om zo eerlijk over mijn tourette te praten”, zei hij. “Sommigen verontschuldigden zich zelfs voor hun gedrag in het verleden.”

Hij sloot zich niet langer thuis op, maakte vrienden en dronk al eens een glas in een lokale *pub*. “De transformatie was totaal”, zei hij.

Zijn moeder maakte de omgekeerde beweging. Enkele jaren na haar man ontvluchtte ook zij haar zoon. “Ik had in die periode sterk het gevoel slecht te zijn”, zei Davidson. “Mijn moeder, maar ook mijn broers en zussen gaven me de schuld van

Scène uit / Swear, met Robert Aramayo als John Davidson en Maxine Peake als pleegmoeder Dorothy.

© IMAGINE

Scène uit / Swear. ‘Ik neem altijd en overal de volle verantwoordelijkheid voor mijn gedrag.’

© IMAGINE

‘Het zijn niet de reacties van de anderen waar ik schrik voor heb, ik ben vooral bang dat ik mezelf niet in de hand zal kunnen houden’

JOHN DAVIDSON

alles wat er thuis misging.” Zijn mond werd met zeep gewassen, hij werd geslagen en kreeg bevelen toegesnauwd, als was hij een hond. “Iedere keer als ik de aandrang voelde om ‘fuck!’ te roepen, moest ik het twintig keer herhalen. Zo luid als ik kon. Een psychiater had mijn moeder verteld dat mijn brein het woord op die manier beu zou worden.”

Op zijn zeventiende kwam Davidson voor het eerst bij Dorothy en haar man Chris over de vloer. Een van hun zonen was een voetbalvriend, Davidson ging nooit meer weg. “John kwam voor thee,” lachte Dorothy, “en hij is 35 *fucking* jaar gebleven.”

Uit ervaring wist Davidson dat de sociale context doorslaggevend is in de reacties op zijn tics. Toen hij nog voetbal speelde, mocht hij vloeken zoveel hij wilde. Tussen de winkelrekken houdt hij zich beter een beetje in, voor zover dat al lukt. “Herkenning en gewoonte zijn bepalend in het gedrag van mensen”, zei hij. “In deze streek kom je bijvoorbeeld weinig mensen van een andere etnische origine tegen. In Edinburgh wel. Daar kijkt niemand er nog van op, het is de norm. Tourette moet ook die kant op. Hoe meer mensen het kennen en vooral herkennen, hoe normaler het zal worden. Het probleem is niet tourette, het probleem is dat veel mensen tourette nog altijd niet kennen.”

Soms verwenst hij zijn aandoening. Dan wil hij ervan af, al was het maar voor een dag. “Maar waarschijnlijk zou ik het snel missen. *Ticcen* is als drugs, ik kan niet zonder. En tourette heeft me ook positieve karaktereigenschappen gegeven.”

Naar eigen zeggen heeft hij een overschot aan empathie en staat hij erg gepassioneerd in het leven. Relaties zijn helaas niet vanzelfsprekend, vertelde hij. Hij had er een paar achter de rug, maar vroeg of laat haakte de vrouw af. “Ze begrepen tourette nooit ten volle.”

“*I am a rapist!*”

BEZETEN

Tien jaar voor onze ontmoeting stak Davidson voor het eerst het Kanaal over. Met een tiental andere touretters en een filmploeg van de documentaire *Tourette de France* bezocht hij de Mont Saint-Michel en Parijs. Het verwonderde hem dat de Fransen zo weinig over zijn aandoening wisten. “Vooral omdat het daar ontdekt is.”

De Ghanese chauffeur van de bus waarmee hij Frankrijk doorkruiste, vertelde hem een akelig verhaal. In zijn dorp in Ghana vertoonde een jongen hetzelfde gedrag als Davidson en zijn gezelschap. “Ze dachten dat hij bezeten was en hebben hem ritueel vermoord.”

Als hij zoiets hoort, is Davidson maar wat blij dat hij in Schotland is geboren, zei hij. Huis, werk, hond: hij had het mooi voor elkaar. Al zijn vrije tijd gaat naar tuinieren, vissen, wandelen en motorrijden. Ook te zien in *I Swear*: kaartspelletjes lukken niet, keer op keer verklapt hij zijn hand.

In de auto snoert Davidson zijn armen met de riem vast, vertelde hij nog, anders slaat hij de achteruitkijkspiegel kapot of rukt hij aan het stuur. Met zijn beste vrienden, vaak ook touretters, gaat hij regelmatig kamperen.

Kort voor ons bezoek vloog Davidson met een tourettevriend naar Londen. Bij de douanecontrole op de luchthaven van Edinburgh pakte hij tot zijn eigen verbazing uit met een fonkelnieuwe vocale tic. “Ik riep: ‘Er zitten drugs in zijn aars!’ Waarop mijn vriend: ‘Er zit een bom in zijn koffer!’ De agenten begrepen er niets van, maar ze lieten ons wel door. Ze hadden ons herkend van tv.”

I Swear loopt vanaf 25/3 in de zalen.